

Intence vědomí a myšlení / Poznání a skutečnost

Nejstarší (řečtí) filosofové si dokonalé poznávání představovali tak, že „prostě“ nahlédnou, jak se to se skutečností, tj. skutečnými věcmi má. Neuvědomovali si, že něco takového není vůbec možné: pouhým myšlením (vědomím) se nikdy nemůžeme žádné skutečnosti přímo dotknout, dokonce ani se jí fyzicky přiblížit (to je možné jen fyzicky, ale pak zůstává problémem ten přechod do vědomí), ale můžeme ji pouze mínit. Ať už je výkon tohoto mínění jakýkoli a ať je jeho fyziologická (a vůbec fyzická, tělesná) základna jakákoli, musí být co do svého smyslu přístupem upřesňování toho, nač je toto mínění zaměřeno. Kontakt tělesný je vždycky mnohočetný a týká se mnoha různých skutečností, které jsou ve větší nebo menší naší blízkosti; k určitějšímu zaměření je nezbytná náročná selekce (a ta se vždycky musí řídit nějakými svými vnitřními pravidly). Tu selekci provádí především tělo samo resp. příslušné tělesné orgány (většinou bez asistence vědomí či myšlení). Pro upřesnění našeho *vědomého* soustředění na něco určitého můžeme této fyzické pre-selekce využívat, ale jednak se na ni nemůžeme naprosto spoléhat, jednak musíme najít způsob, jak toto pre-selekci kontrolovat a opravovat či vylepšovat. Vědomí (myšlení) si k tomuto zpřesňování svého intencionálního zaměření musí užívat svých vlastních pomůcek, totiž tzv. intencionálních modelů, kterých si ovšem původně není (a nemůže být) náležitě vědomo. Na předpojmové úrovni se tomu obvykle říká „představy“, ale k dalšímu upřesňování dochází za pomoci a prostřednictvím pojmů. V obou případech si však až s velkým zpožděním (protože jde o velmi nesamozřejmý typ reflexe) musíme uvědomovat, že tak dochází k tomu, že naše intence je jakoby rozdvojená: když si něco představujeme, můžeme tak činit jen tím způsobem, že se svým aktem představování vztahujeme nejen k nějaké věci či skutečnosti (a toho jsme si ovšem už původně vědomi), ale také k nějakému (příslušnému) modelu té věci či skutečnosti, bez něhož by představování vůbec nebylo možné (i když si toho původně nejsme vůbec vědomi. A podobně tomu je v případě upřesňování pojmového.

(Písek, 111206-1.)